

The EU Jean Monnet Center of Excellence
“Hub of the EU solutions” NaUOA
№ 101127578 – HEUS – ERASMUS-JMO-2023-HEI-TCH-RSCH

National University
Ostroh Academy

International Forum “Ukraine-EU Relations in the face of Global Challenges”

Ostroh
Publishing House of the National University of Ostroh Academy
2024

УДК 327(477+4).082
У 31

*Reviewed and recommended for publication by the
Educational and Scientific Institute of Law by I. Malynovskyi
the National University of Ostroh Academy
(Record №1 from 30.08.2024)*

Editorial Board:

Olha Balatska, Chair of the “HUB OF THE EU SOLUTIONS” project, PhD,
Director of the Educational and Scientific Institute of Law at the National
University of Ostroh Academy, Associate professor.

У 31 Ukraine-EU Relations in the face of Global Challenges: Interna-
tional Forum (June 19-20, 2024) / ed. O. Balatska. Ostroh: Publishing
House of the National University of Ostroh Academy, 2024. 152 p.

DOI 10.25264/19-20.06.2024

Today, Europe and Ukraine are suffering from Russian aggression which is based on violations of international law, democratic principles, and respect for human rights. With Ukraine's intention to join the EU community it is vital to involve students and professors in discussions about the EU-Ukraine cooperation. The International Forum “Ukraine-EU relations in the face of global challenges” was organized by The Jean Monnet Center of Excellence “Hub of the European Union's solutions” National university of Ostroh academy (NaUOA). It was conducted on June 19-20, 2024 in online format. The Forum focused on contemporary and pressing issues related to cooperation, integration, and interaction between the European Union and Ukraine. It provided a network for in-depth analysis and discussions on fundamental values such as freedom, democracy, human rights, and the main features of a modern state governed by the rule of law, which are key to EU-Ukraine relations. This collection contains selected materials from the participants' presentations.

УДК 327(477+4).082

DOI 10.25264/19-20.06.2024

© Publishing House of the National University
of Ostroh Academy, 2024
© Authors, 2024

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄС: СТАН В УКРАЇНІ

Політова Анна,

к.ю.н., доцент, доцент кафедри права

Маріупольський державний університет м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7351-7110>

Сьогодні питання дотримання гендерної рівності обговорюються не тільки в аспекті рівних прав чоловіків і жінок, участі жінок у суспільних та приватних процесах прийняття рішень, однакового представництва жінок і чоловіків у органах державної влади, насильства щодо жінок і домашнього насильства взагалі. Питання гендерної рівності також стосується і сфери освіти, адже розпорядженням Кабінету Міністрів України 20 грудня 2023 р. затверджено Стратегію впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року, де визначено базові принципи, цільові групи, стратегічні цілі та завдання щодо реалізації державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків у сфері освіти.

Відзначимо, що у червні 2022 року лідери 27 країн-членів ЄС ухвалили рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС. Не дивлячись на те, що серед Рекомендацій Європейської Комісії щодо статусу України на членство в ЄС згадок про гендерну політику немає, проте наша держава повинна виконувати Стратегію гендерної рівності 2020-2025 роки. Це пов'язано з тим, що серед шести базових цінностей Європейського Союзу є такий як право мати гідні умови праці незалежно від статі.

Щорічно на Всесвітньому економічному форумі представляється звіт Global Gender Gap Report. За цим звітом дослідження проводиться у 4-х важливих сферах нерівності: економічна участь, рівень освіти, політичне представництво та сфера здоров'я. У 2023 році Україна посіла 66 місце в рейтингу зі 146 країн (чим вище місце, тим менший гендерний розрив). Цей показник гірший у порівнянні з 2020 роком –

59 місце в рейтингу, але кращий за 2021 рік (74 місце рейтингу). Найгірша ситуація в Україні з політичним представництвом (тобто, участю жінок в ухваленні рішень), відтак подолання розриву саме в цій сфері має бути серед пріоритетів подолання гендерної нерівності [1].

Яка ситуація щодо забезпечення гендерної рівності в Україні взагалі? В Україні за роки незалежності для забезпечення гендерної рівності та захисту прав людини прийнято цілу низку нормативно-правових актів у цій сфері, серед яких відзначимо: Закони України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» та «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності», наказ Міністерства соціальної політики «Про затвердження Інструкції щодо інтеграції гендерних підходів під час розроблення нормативно-правових актів» та ін. Окрім того, ратифікація та імплементація деяких міжнародних актів з питань гендерної рівності вплинули на внесення змін до Сімейного кодексу України, Кодексу законів про працю України, Кримінального кодексу України. І це лише деякі здобутки України в цьому питанні.

Одним із аспектів, які впливають, зокрема, на рейтинг України є політичне представництво. Станом на 3 червня 2024 року у Верховній Раді України дев'ятого скликання працює 401 народний депутат України, з яких 215 було обрано в загальнодержавному багатомандатному виборчому окрузі та 186 – в одномандатних виборчих округах. Серед народних депутатів України Верховної Ради України дев'ятого скликання чоловіків – 316, жінок – 85 [2]. Разом з тим, у повоєнних виборах (України Переможе і ми в це віримо!) можуть виникнути проблеми, адже жінки, які понад 90 днів перебувають за кордоном у вимушеній еміграції через збройну агресію російської федерації, не зможуть балотуватися.

Що ж стосується Стратегії гендерної рівності 2020-2025 роки ЄС, основними її завданнями є: припинення гендерного насильства; боротьба з гендерними стереотипами; усунення

гендерних розривів на ринку праці; досягнення рівної участі в різних секторах економіки; усунення гендерного розриву в оплаті праці та пенсії; усунення гендерного розриву в досягненні гендерного балансу в процесі прийняття рішень і в політиці.

Одним із видів (форм) гендерного насильства (гендерно зумовленого насильства) є домашнє насильство. Відзначимо, що це діяння викликає занепокоєння, оскільки є не тільки порушенням прав людини, а й наслідки такого насильства непередбачувані. Законом України від 06.12.2017 р. № 2227-VIII «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України з метою реалізації положень Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу з цими явищами» Кримінальний кодекс (далі – КК) України було доповнено статтею 126-1, яка встановлює відповідальність за домашнє насильство. Ця норма набула чинності через рік з дня опублікування Закону – 11 січня 2019 р.

Досліджуючи динаміку облікованих кримінальних правопорушень, пов'язаних з домашнім насильством (Рис. 1), варто відзначити, що законодавство не містить його тлумачення. Д. Тичина вважає, що кримінальні правопорушення, пов'язані із домашнім насильством (за змістом ширше домашнього насильства, позаяк включає супутні кримінальні (за Кримінальним кодексом України) протиправні вияви фізичного (ст. 115-118, 120-127, 129, 135-137, 146), психічного (ст. 129, 134, 142, 143, 151-2, 154, 301, 303), економічного (ст. 150, 150-1, 164-167, 304), сексуального (ст. 152-156-1) насильства, стосовно яких ознаки домашнього насильства (ст. 126-1) вважаються предикатними [3, с. 2]. Враховуючи це, можна вважати, що наведена динаміка не є точною та не відображає реальної кількості облікованих кримінальних правопорушень, передбачених ст. 126-1 КК України.

Чи можливо припинити гендерне насильство (гендерно зумовлене насильство)? Напевне це питання складне, адже щорічно в Європі від рук своїх партнерів або колишніх

партнерів гине 2300 жінок. 45 жінок на тиждень вбивають ті, хто їх нібито любив. 1 з 3 жінок зазнавала фізичного та/ або сексуального насильства, а 1 з 2 жінок зазнавала сексуальних домагань, починаючи з 15 років. 10% жінок у звіті ЄС були жертвами сексуального насильства, 5% були зґвалтовані з використанням сили [4]. Саме на протидії гендерному насильству й планується ЄС спрямувати подальші дії через Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок та домашньому насильству й боротьбу з цими явищами (Стамбульська конвенція); Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми (Конвенція про заходи щодо протидії торгівлі людьми); Конвенцію Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства (Лансаротська конвенція).

Отже, Україна вже зробила певні кроки для того, щоб бути однією із країн Європейського Союзу. Проте, головним у питаннях гендерної рівності є не лише законодавство, а й реальні дані, що відображають ситуацію щодо оплати праці жінкам у порівнянні з чоловіками, кількості жінок у Верховній Раді України, протидії гендерному насильству. Так, сьогодні наша держава виборює Суверенітет, Незалежність, Територіальну цілісність і ціна цьому дуже велика – життя громадян України. Але, на превеликий жаль, злочинність не дивиться на це і кримінальні правопорушення, пов'язані з гендерним насильством продовжують вчинятися та обліковуватися правоохоронними органами. Саме тому, лише комплексні заходи протидії гендерному насильству дозволять покращити позицію України у Global Gender Gap Report та виконати Стратегію гендерної рівності 2020-2025 роки.

Список використаних джерел:

1. Однакові, але не рівноправні: час покласти край гендерній нерівності! URL: <https://la-strada.org.ua/articles/odnakovi-ale-nerivnopravni-chas-poklasty-kraj-gendernij-nerivnosti.html> (дата звернення 15.06.2024)
2. Статистичні дані. Управління Кадрів Апарату Верховної Ради

Section 2

України. URL: https://vrkadry.rada.gov.ua/news/dijalnist/kadr_zab_der/72929.html (дата звернення 15.06.2024)

3. Тичина Д. М. Кримінально-правові, кримінологічні та кримінально-виконавчі засади запобігання домашньому насильству в Україні. дис. д-ра. юрид. наук: 12.00.07. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2024. 644 с.

4. Violence against women in Europe. URL: <https://www.womenlobby.org/Violence-against-women-in-Europe?lang=en> (дата звернення 15.06.2024)